

Datum van inontvangstneming : 20/10/2016

Zaak C-498/16**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

19 september 2016

Verwijzende rechter:

Oberste Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 juli 2016

Verzoekende partij:**Verwerende partij:**

Facebook Ireland Limited

Het Oberste Gerichtshof (hoogste rechterlijke instantie, Oostenrijk) heeft [OMISSIS] in het geding tussen verzoeker Mag. [OMISSIS] en verweerster Facebook Ireland Limited [OMISSIS] inzake vorderingen tot vaststelling en staking [OMISSIS], informatieverstrekking [OMISSIS], rekening en verantwoording [OMISSIS], alsook betaling van 4 000 EUR [OMISSIS], met betrekking tot de beroepen in Revision van beide partijen tegen het op 9 oktober 2015 door de appelrechter, het Oberlandesgericht Wien (rechter in tweede aanleg te Wenen), gewezen arrest [OMISSIS] waarbij het vonnis van 30 juni 2015 van het Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (rechtbank voor civiele zaken te Wenen) [OMISSIS] werd gewijzigd, de volgende

Beslissing

gegeven:

[Or. 2] Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Dient artikel 15 van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de

tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken [hierna: „verordening nr. 44/2001”] aldus te worden uitgelegd dat een „consument” in de zin van deze bepaling die hoedanigheid verliest indien hij – na langdurig gebruik van een particuliere Facebookaccount om zijn rechten uit te oefenen – boeken publiceert, lezingen houdt (soms ook tegen betaling), websites exploiteert, giften inzamelt om de rechten te kunnen uitoefenen, en de rechten van talrijke consumenten aan zich laat cederen onder de belofte dat een mogelijke procesopbrengst, na aftrek van de proceskosten, aan hen zal worden overgemaakt?

2. Dient artikel 16 van verordening nr. 44/2001 aldus te worden uitgelegd dat een consument in een lidstaat tezamen met zijn eigen rechten uit een consumententransactie bij het forum actoris ook gelijklopende rechten van andere consumenten met woonplaats

- a. in dezelfde lidstaat,
- b. in een andere lidstaat, of
- c. in een derde land,

geldend kan maken, indien deze uit consumententransacties met dezelfde verwerende partij in dezelfde juridische context voortvloeiende rechten aan hem werden gecedeerd, en de cessietransactie geen deel uitmaakt van een handels- of beroepsactiviteit van verzoeker maar de gezamenlijke uitoefening van de rechten tot doel heeft?

[Or. 3] De behandeling van de beroepen in Revision van partijen wordt geschorst totdat het Hof [OMISSIS] uitspraak heeft gedaan over de prejudiciële vragen.

Motivering:

Verzoeker beëindigde zijn rechtenstudie met specialisering in IT- en gegevensbeschermingsrecht, en rondt momenteel zijn doctoraatsstudie af, waarbij zijn proefschrift handelt over de civiele-, straf- en administratiefrechtelijke aspecten van gegevensbescherming.

Sinds 2008 gebruikt hij Facebook, aanvankelijk uitsluitend voor particuliere doeleinden onder een valse naam. Sinds 2010 maakt hij gebruik van een bepaalde Facebookaccount die hij alleen gebruikt voor zijn particuliere activiteiten zoals het uitwisselen van foto's, chatten en schrijven met ongeveer 250 vrienden. Op deze account schrijft hij zijn naam met Cyrillische lettertekens zodat hij via zijn naam niet kan worden teruggevonden. Verder maakt hij sinds 2011 ook gebruik van Facebook via een door hem geregistreerde en opgestelde Facebookpagina om verslag te doen van de stappen die hij heeft genomen tegen Facebook, zijn lezingen, deelnames aan podiumdiscussies en media-verschijningen, alsook om op te roepen tot het doen van giften en om te adverteren voor zijn boek. De door

■■■■■

verzoeker tegen verweerster genomen stappen vormden het onderwerp van talrijke tv-uitzendingen op Oostenrijkse, Duitse en internationale zenders, van talrijke radio-uitzendingen, alsook van minstens 184 artikelen in kranten en tijdschriften (met inbegrip van publicaties op het internet), zoals de Frankfurter Allgemeine Zeitung, Le Monde, New York Times, Washington Post, Hong Kong Standard en The Week (Indië).

[Or. 4] Reeds in augustus 2011 diende hij zestien extra klachten in bij de Ierse Commissie Gegevensbescherming, en in september 2011 nog eens zes. Deze commissie stelde een controleverslag op dat aanbevelingen bevatte voor verweerster, en nadien een follow-upverslag. In verband met het spionageprogramma PRISM diende verzoeker in juni 2013 tegen verweerster nog een (drieëntwintigste) klacht in, die uiteindelijk leidde tot een prejudiciële procedure bij het Hof over het „Safe Harbour”-besluit van de Europese Commissie.

In verband met de door hem tegen beweerde inbreuken op het recht inzake gegevensbescherming genomen stappen publiceerde verzoeker twee boeken, hield hij – soms ook tegen betaling – lezingen bij onder meer commerciële omroepen, registreerde hij meerdere websites (blogs, onlinepetities, crowdfunding voor procedures tegen verweerster), stichtte hij een vereniging voor de uitoefening van het fundamentele recht op gegevensbescherming, kreeg hij verschillende onderscheidingen, en liet vermeende rechten uit de hele wereld aan hem cederen om deze [vervolgens] in de onderhavige procedure geldend te maken. Verzoeker betoogt dat zijn initiatief erop gericht is druk uit te oefenen op Facebook, en hij veroorzaakt met zijn berichten een stortvloed aan mediaberichten.

De vereniging voor de uitoefening van gegevensbescherming heeft geen winstoogmerk, en beoogt de actieve handhaving van het fundamentele recht op gegevensbescherming, de daartoe nodige begeleidende informatieverstrekking en media-activiteiten, alsook politieke bewustmaking. Modelprocedures van openbaar belang tegen ondernemingen die dit fundamentele recht mogelijk schenden, moeten financieel ondersteund worden. Ook moeten de noodzakelijke kosten worden gefinancierd en **[Or. 5]** daartoe de nodige giften worden ingezameld, beheerd en uitgekeerd. Met dat doel werd één van de genoemde websites (crowdfunding) van verzoeker, die voor de vereniging als enige vertegenwoordigingsbevoegd is, geregistreerd en geleid. De vereniging heeft intussen giften ten belope van 60 000 EUR ingezameld.

Op één van de andere genoemde websites hebben meer dan 25 000 personen hun rechten gecedeerd. Op 9 april 2015 stonden reeds 50 000 personen op een wachtlijst.

De litigieuze collectieve vordering wordt gevoerd door een naamloze vennootschap die de financiering van de proceskosten draagt (tegen een vergoeding van 20 % van de opbrengst) en met PR-ondersteuning van een

agentschap. Voor de Ierse procedures werd een begrenzing van de proceskosten tot 10 000 EUR verkregen. De eigen advocaten voor deze procedure moet verzoeker volgens overeenkomst niet betalen.

Om hem te ondersteunen heeft verzoeker voor zijn activiteiten tegen Facebook een team van tien personen, met een kern van vijf, om zich heen verzameld. Het kan niet worden vastgesteld of voor deze ondersteuning iets wordt betaald. De noodzakelijke infrastructuur wordt via verzoekers particuliere rekening betaald. Hij noch de vereniging stelt personeel tewerk.

Verzoeker werkt bij zijn moeder en verwerft daar zijn inkomen. Verder heeft hij ook inkomsten uit de verhuring van een appartement. Daarnaast heeft hij ook nog niet nader te bepalen inkomsten uit de verkoop van de genoemde boeken en uit evenementen waarop hij wordt uitgenodigd op grond van de stappen die hij heeft genomen tegen Facebook, thans op grond van het onderhavige beroep. In ieder geval kreeg hij in het afgelopen jaar voor drie tot vier lezingen een vergoeding van telkens minstens 100 tot 500 EUR. **[Or. 6]** Verzoeker gebruikt de enorme wereldwijde media-interesse voor de door hem tegen verweerster genomen stappen inmiddels ook in het kader van zijn beroepsuitoefening.

Verzoeker stelt in wezen dat verweerster talrijke inbreuken pleegt op gegevensbeschermingsrechtelijke regelingen die in het Oostenrijkse Datenschutzgesetz (Oostenrijkse gegevensbeschermingswet; hierna: „DSG”), de Ierse Data Protection Act (Ierse gegevensbeschermingswet; hierna: „DPA”) en/of richtlijn 95/46/EG zijn verankerd. Verzoeker stelt verregaande vorderingen in tot vaststelling (verweersters loutere dienstverrichtershoedanigheid en gebondenheid aan instructies of haar opdrachtgevershoedanigheid voor zover de verwerking voor eigen doel gebeurt, nietigheid van de contractuele bedingen inzake de gebruiksvoorwaarden), staking (gebruik voor eigen doeleinden of voor doeleinden van derden), informatieverstrekking (gebruik van verzoekers gegevens), rekening en verantwoording en het stellen van handelingen (aanpassing van de contractuele voorwaarden, vergoeding van schade en ongerechtvaardigde verrijking). Zeven andere medecontractanten van verweerster, die eveneens consumenten zijn en in Oostenrijk, Duitsland of Indië wonen, hebben aan verzoeker hun gelijkaardige rechten gecedeerd, waarbij de vorderingen van de Duitse cedenten naar Duits recht moeten worden beoordeeld.

De internationale bevoegdheid van de rechter in eerste aanleg baseert verzoeker primair op de bevoegdheid van de rechter van de plaats waar de consument woonplaats heeft („forum consumentis”) [art 16, lid 1, tweede hypothese, verordening nr. 44/2001, oude versie].

Verweerster werpt onder meer de exceptie op van ontbrekende internationale bevoegdheid. Verzoeker kan zich volgens haar niet beroepen op het „forum consumentis”, omdat hij op het relevante moment van de indiening van de klacht, maar ook op het moment van de sluiting van de overeenkomst op

■

15 november 2013, reeds commercieel [Or. 7] gebruik maakte van Facebook. Wegens onoverdraagbaarheid ervan is het „forum consumentis” niet van toepassing op de gecedeerde rechten.

De **rechter in eerste aanleg** wees de vordering af. Verzoeker gebruikt Facebook ook beroepsmatig, zodat hij zich niet kan beroepen op het „forum consumentis”. De voor de cedenten persoonlijk bevoegde rechter wordt niet de voor de cessionaris bevoegde rechter.

De **rechter in hoger beroep** heeft, na beroep van verzoeker, deze uitspraak gedeeltelijk gewijzigd in die zin dat hij het beroep (slechts) verwierp wat de rechten betreft die niet op verzoeker persoonlijk betrekking hadden. Voor het overige wees de rechter in hoger beroep echter het procedurele verweer van verweerster af. De bevoegdheidsregels voor consumenten in verordening nr. 44/2001 kunnen slechts in het voordeel zijn van de consument wanneer hij persoonlijk partij is in een rechtszaak. Daarom kan verzoeker zich niet met succes baseren op artikel 16, lid 1, tweede hypothese, van verordening nr. 44/2001, oude versie, wanneer hij gecedeerde vorderingen geldend maakt. [OMISSIS]

Beide partijen in het geding komen tegen deze beslissing op via een **beroep in Revision**.

Dienaangaande heeft het Oberste Gerichtshof het volgende overwogen:

1. De beroepen in Revision zijn ontvankelijk. [OMISSIS]

[Or. 8]

2.1. In het onderhavige geval dient nog verordening nr. 44/2001 te worden toegepast. De nieuwe versie [verordening (EG) nr. 2015/2012] geldt overeenkomstig artikel 66, lid 1, ervan slechts voor na 9 januari 2015 ingeleide procedures.

2.2. Op het in artikel 16, lid 1, tweede hypothese, van verordening nr. 44/2001 bedoelde „forum consumentis” kan een verzoeker zich overeenkomstig artikel 15, lid 1, van verordening nr. 44/2001 slechts dan met succes beroepen wanneer het voorwerp van de procedure bestaat in een overeenkomst of rechten uit een overeenkomst die deze verzoeker heeft gesloten voor een gebruik dat als niet bedrijfs- of beroepsmatig kan worden beschouwd. Voor de bepaling van het doel van een overeenkomst zijn de voor de medecontractant van de consument objectief herkenbare omstandigheden van de transactie bepalend. Bij overeenkomsten met zowel een particulier als een handels- of beroepsdoel is er sprake van een consumentenovereenkomst indien het handels- of beroepsdoel dermate bijkomstig is dat dit in het kader van de transactie, in haar totaliteit beschouwd, slechts een onbetekenende rol speelt (arrest van het Hof, Gruber/BayWa AG, C-464/01, punt 39 en volgende).

2.3. Partijen in het geding zijn het zowel oneens over de vraag of verzoeker eigenlijk wel een consument is, zodat hij zich kan beroepen op het „forum consumentis” overeenkomstig artikel 15 en volgende van verordening nr. 44/2001, als over de vraag of verzoeker zich op dat „forum consumentis” kan beroepen voor aan hem gecedeerde rechten van andere Facebook-gebruikers.

2.4. Verzoeker baseert zijn beroep op de volgende overeenkomsten, respectievelijk rechten:

- de overeenkomst tussen verzoeker en verweerster inzake verzoekers particuliere Facebookaccount

[Or. 9]

- de zeven overeenkomsten tussen de cedenten en verweerster betreffende hun particuliere Facebookaccounts, alsook
- de cessieovereenkomsten tussen de zeven cedenten en verzoeker.

2.5. Volgens de vaststellingen van de lagere rechters gebruikt verzoeker een in 2008 en 2010 geopende Facebookaccount uitsluitend voor particuliere doeleinden. Desalniettemin hebben partijen uiteenlopende standpunten ten aanzien van de vraag of de andere activiteiten van verzoeker volstaan om hier uit te gaan van een relevant verband met een beroeps- of handelsactiviteit van verzoeker.

2.6. Het Oberste Gerichtshof oordeelt – net als de rechter in hoger beroep – dat de opening van een account bij Facebook als een zelfstandige overeenkomst moet worden aangemerkt. Aldus kan de omstandigheid dat verzoeker op zijn vroegst na opening van zijn (particuliere) Facebookaccount verdere activiteiten heeft ontplooid die mogelijkwijs als beroeps- of handelsactiviteit kunnen worden beschouwd, niet leiden tot het verlies van de hoedanigheid van consument. Voorts moet worden opgemerkt dat deze andere beroeps- en handelsactiviteiten net dienen ter ondersteuning van de uitoefening van verzoekers consumentenrechten, en dus bijdragen aan de verwezenlijking ervan. Een verduidelijking door het Hof dringt zich op met betrekking tot deze algemene uitleggingsvragen inzake de temporele afbakening en de betekenis van activiteiten voor de brede – bedrijfsmatige – ondersteuning van de uitoefening van consumentenrechten als grond voor het verlies van de hoedanigheid van consument in de zin van artikel 15 van verordening nr. 44/2001. Het Oberste Gerichtshof is in dit verband van oordeel dat de door verweerster gestelde nieuwe sluiting van de overeenkomst via de wijziging van de gebruiksvoorwaarden in 2013 de relevantie van het vroegere tijdstip van de **[Or. 10]** opening van de Facebookaccount in het kader van het autonoom te beoordelen begrip „overeenkomst” van artikel 15 van verordening nr. 44/2001 onverlet laat.

3.1. In de arresten van het Hof in de zaken *Shearson/TVB*, C-89/91, en *Verein für Konsumenteninformation/Henkel*, C-167/00 heeft het Hof zich reeds

[REDACTED]

met de vraag inzake de cessie van consumentenrechten beziggehouden. Volgens deze arresten kan een beroepsmatig of als handelaar optredende persoon aan wie een consument voorafgaand aan de inleiding van het beroep zijn vordering cedeert, die voordelen niet benutten (arrest *Shearson/TVB*, C-89/91, punt 24; voor collectieve vorderingen [OMISSIS] arrest *Verein für Konsumenteninformation/Henkel*, C-167/00, punt 33). Deze beslissingen hebben echter betrekking op de cessie aan rechtspersonen. Van cruciaal belang was dat de bijzondere bevoegdheidsregels ter bescherming van de consumenten niet werden uitgebreid tot personen die deze bescherming niet nodig hebben (arrest *Shearson/TVB*, C-89/91, punt 19). In het onderhavige geval gaat het daarentegen om de cessie van rechten aan een particulier, voor zover verzoeker als particulier wordt aangemerkt. Daardoor verschillen de omstandigheden in de onderhavige zaak fundamenteel van die waarover het Hof zich reeds heeft uitgesproken.

3.2. In dit verband dient tevens te worden opgemerkt dat, voor zover verzoeker als consument wordt aanmerkt, de procedure in ieder geval in Wenen moet worden gevoerd. Hetzelfde geldt voor procedures betreffende om het even welk recht dat betrekking heeft op in Wenen woonachtige consumenten. In die zin is het voor verweerster geen wezenlijke extra last indien zij zich in het kader van deze procedure **[Or. 11]** ook met betrekking tot andere gecedeerde rechten moet verweren.

3.3. Tegen de achtergrond van de tot dusver gewezen rechtspraak van het Hof kan echter niet met de vereiste zekerheid worden geantwoord op de uitleggingsvraag in hoeverre een consument die door andere consumenten rechten aan hem laat cederen om deze gezamenlijk geldend te maken, zich kan beroepen op het „forum consumentis”.

4. Tot de uitspraak in deze zaak, dient de behandeling van de beroepen in Revision van beide partijen **[OMISSIS]** te worden geschorst.

Oberste Gerichtshof

Wenen, 20 juli 2016

[OMISSIS]